

WESSELÉNYI MIKLÓS — ÎNTRE DEMOCRAȚIE ȘI NAȚIONALISM

Printre reprezentanții de frunte ai revoluției de la 1848—1849 din Ungaria și Transilvania pe care-i revendică și idolatrizează istoriografia maghiară se numără și baronul Wesselényi Miklós (1796—1850), descendentul unei vechi familii nobiliare maghiare din Transilvania. Augmentînd liberalismul și spiritul reformator profesat de Wesselényi Miklós în perioada premergătoare și în primele săptămîni ale revoluției pașoptiste, o seamă de cercetători (vezi Veress Daniel și alții) au trecut cu ușurință, premeditat sau nu, peste ceea ce s-ar putea numi concepția politică a lui Wesselényi Miklós, concepție ce ni se dezvăluie în corespondența sa cu personalitățile vremii, în puținele sale scrieri, în atitudinea și activitatea practică desfășurată în preajma și în timpul revoluției.

Documente publicate în ultima vreme ne îngăduie să apreciem exact gîndirea politică a pașoptistului maghiar, cu toate implicațiile ei teoretice și practice. Avem suficiente date, furnizate de documentele amintite, pentru a opera necesarele îndreptări asupra aprecierilor pe care le-au făcut o seamă de cercetări, considerîndu-l pe Wesselényi Miklós un simbol al progresului, un lider al mișcării democratice maghiare, un autentic revoluționar maghiar pașoptist, progresist, un prieten al românilor. Propria sa corespondență, scrierile sale, activitatea desfășurată în preajma și în timpul revoluției de la 1848—1849 dovedesc, așa cum vom demonstra pe parcurs, contrariul.

După cum afirmam mai sus, ideile politice ale lui Wesselényi Miklós n-au beneficiat, decît parțial și cu mici excepții, de o analiză obiectivă, de pe pozițiile materialismului dialectic și istoric. Fără a avea pretenția de a epuiza problema, încercăm, folosindu-ne de propriile-i scrieri, să deslușim sensurile și tendințele gîndirii politice a baronului „revoluționar“.

Intr-o seamă de lucrări a fost reluată, mascat, teza „misionarismului civilizator“ al aristocrației maghiare în Transilvania, Wesselényi Miklós fiind considerat o personalitate progresistă, cu reale merite în statornicirea unor relații pașnice, pertinente și frățești, între români și maghiari, un reformator și un revoluționar. Evident, în aceste cazuri autorii citau trunchiat din scrierile pașoptistului în cauză, deformînd astfel sensul real al ideilor sale, sau, cum este cazul „Istoriei gîndirii sociale și filosofice din România“ (București, 1964, p. 213), nu se citează deloc „opera“ lui Wesselényi, apreciindu-se doar că „s-a plasat pe poziția reformismului nobiliar care jucase un anumit rol pozitiv pînă la sfîrșitul deceniului al 4-lea al secolului trecut“, iar prin lucrarea sa „Despre prejudecăți“ (1833) „a contribuit într-o bună măsură la conturarea unor idei liberale“. Autorul (J. Hajos) remarcă apoi că Wesselényi Miklós s-a „pronunțat pentru acordarea unor libertăți democratice limitate populației din Transilvania“, evident fără a detalia

problema și a-și argumenta teza. În final se recunoaște că liderul reformismului pașoptist maghiar a „evoluat” spre „conservatorism” și „reacționarism”.

Liberalismul și reformismul lui Wesselényi trebuie apreciate în raport cu interesele marii nobilimi maghiare, ale feudailor. Ideile sale așa-zise liberale și reformatoare nu vizau înlăturarea vechilor rânduiri feudale, ci „modernizarea” și ajustarea acestora, prin îmbunătățirea într-o oarecare măsură a soartei țăranilor prin desființarea iobăgiei prin răscumpărare (!). Este vorba, în esență, doar de eliminarea unor relații feudale devenite anacronice, de asigurarea unui necesar echilibru social într-o vreme când se întrevedeau mari frământări sociale și politice. Or, **tărăgănarea** unor astfel de măsuri poate fi fatală pentru clasa dominantă. Nu poate fi vorba însă, în cazul lui Wesselényi Miklós, de un spirit revoluționar, de un revoluționar pașoptist, așa cum a fost ardeleanul Simion Bărnuțiu, de pildă, care pleda pentru ștergerea iobăgiei și improprietărea țăranilor, pentru acordarea de libertăți constituționale tuturor fiilor patriei, pentru republică, ca formă de guvernământ, pentru egalitate, dreptate, libertate și naționalitate.

Credem că istoricul Gheorghe Platon a caracterizat corect esența mișcării reformatoare maghiare din Transilvania, scriind: „Mișcarea reformatoare a nobilimii din Transilvania, opusă absolutismului habsburgic — în fruntea acesteia se distinge Nicolae Wesselényi, Dionisie Kemény, Ioan Bethlen ș.a. — este consistentă numai în raport cu interesele, cu **libertățile** (s.a.) nobiliare. Ea scade în intensitate, se anulează chiar, pe terenul problemei agrare, în privința urbariilor — care, în Transilvania, de asemenea îmbracă un caracter pronunțat național”¹.

Liderul opoziției maghiare reformiste din Transilvania avea o teamă congenitală față de revoluție, deși o prevedea. A propus luarea tuturor măsurilor posibile pentru a o preveni. Iată ce-i scrie în acest sens, lui Degenfeld Pál, un fruntaș sătmărean: „Sper că și noi vom putea urma calea salutară a dezvoltării naționale constituționale scutită eventual de mari zguduiri. În ceea ce privește țăranimea, cred că mai ales din partea românilor, rutenilor și slovacilor ne putem aștepta la primejdii. Pe aceștia, îndeosebi pe români, trebuie să-i influențăm pe cât posibil prin intermediul preoților, care au asupra lor o influență nelimitată; să-i facem răspunzători (pe preoți n.n.); să-i convingem că soarta lor va lua o întorsătură spre bine numai pe calea pașnică...”². În aceeași scrisoare Wesselényi optează pentru un „progres fără obstacole”, pe calea reformelor. Frica de revoluție, care ar periclita poziția privilegiată a nobilimii, ar duce la desființarea relațiilor feudale, îl face pe Wesselényi să opteze pentru înarmarea doar a nobilimii și burgheziei: „Dar ca demonstrație ar avea efect mai mare, dacă deocomdată va fi înarmată numai nobilimea și burghezia (...). Este mai bine să nu le aducem aminte (țăranilor — n.n.) că și ei ar putea să se înarmeze”³. Atât de mare era frica de revoluție, de înarmarea țăranilor, încât, în aceeași zi, în alte două scrisori, adresate lui Wesselényi Ferenc și Kis Károly, Wesselényi Miklós insistă ca țăranii să nu primească arme⁴.

De altfel, Wesselényi Miklós l-a sfătuit pe episcopul român unit, Ioan Lemeni, să ordone tuturor preoților din subordine să-i liniștească pe țărani, care, pe tot cuprinsul Transilvaniei, se opuneau slujbelor domnești, considerându-se eliberați din iobăgie. În scrisoarea de răspuns Ioan Lemeni îi asigură pe baronul Wesselényi că, prin circulare, a sfătuit preoții să asigure menținerea liniștii și ordinii în sate, adăugând: „Sper în același timp că acest popor care a fost dezamăgit de fiecare dată cu promisiunile ce i s-au făcut de atâtea ori, va aștepta pașnic hotărârile luate în spiritul vremii privind îmbunătățirea soartei lui viitoare”⁵. După cum știm, speranțele episcopului român n-au fost împlinite, Wesselényi și ceilalți pașoptiști maghiari au eludat „spiritul vremii”.

¹ Gh. Platon, *Geneza revoluției române de la 1848*, Iași, 1980, p. 95.

² *Revoluția de la 1848—1849. Transilvania*, I, București, 1977, p. 146.

³ *Idem*, pp. 146—147.

⁴ *Idem*, p. 147 și urm.

⁵ *Idem*, II, 1979, p. 279.

Soarta țăranilor, mai ales a românilor și slavilor, n-a intrat în calculul nobilimii maghiare, recte a lui Wesselényi Miklós, decât în sensul de a o depărta de revoluție, de a o ademini cu limitate și ne semnificative reforme. Viitorul nobilimii era la ordinea zilei. Și nu doar de la începutul revoluției, ci dinainte, de când se întrevedea. Iată, în acest sens, ce-i scrie baronul Wesselényi Miklós lui Ludovic Kossuth în august 1846: „Și nu trebuie să uităm că prin această nobilime (maghiară — n.n.) ființează acum naționalitatea noastră (...), maghiarimea numai sau aproape numai în rindurile ei există. Dacă miile de nobili s-ar ruina, ea s-ar reduce la insignifianță, iar cea mai mare parte a milioanelor care îi va lua locul nu va fi maghiară”⁶. Problema are implicații nu numai sociale, dar și naționale. Wesselényi identifică națiunea maghiară cu nobilimea maghiară. Dacă revoluția franceză — scrie Wesselényi — a masacrat nobilimea, altă i-a luat locul, dar tot franceză! Pe când într-un stat ca Ungaria mare, unde națiunea privilegiată este, numericăște, întru totul inferioară, riscul de a se crea o nobilime de altă naționalitate e mare, e aproape sigur. „E de crezut că va fi mai bună (noua nobilime — n.n.), mai înțeleaptă. Dar maghiară, nu”, scrie autorul scrisorii. Și continuă: „Aceasta face ca pentru noi o revoluție să fie mai catastrofală decât pentru alte națiuni”⁷.

Credem că avem suficiente argumente pentru a dovedi că Wesselényi Miklós n-a fost un revoluționar, așa cum, din păcate, se mai scrie. De asemenea, reformismul și liberalismul lui au fost atât de limitate, iar înnoirile pe care le preconiza programul său nu vizau îmbunătățirea radicală a soartei țăranilor, încât nu putem accepta părerea lui Elek Csetri care, într-un studiu întins despre *intenția* lui Wesselényi de a scrie o istorie a țăranimii (studiu în care ocolește cu grijă tot ceea ce crede autorul că nu poate fi elogios la adresa baronului maghiar), preia necritic (fără nici un comentariu, deși se impunea) o apreciere din „*Istoria Ungariei*” (*Magyarország története*, I, Budapeșt, 1964, p.446) scriind următoarele: „Wesselényi era convins că independența față de habsburgi reprezenta premisa înnoirilor, independență care putea fi obținută numai cu sprijinul țăranimii. Prin purtarea egală a sarcinilor față de stat, prin acordarea libertății personale, a dreptului de a dobîndi proprietatea și a o moșteni, de-a fi reprezentat în comitate, de a răscumpăra servituțile feudale, printr-o sumă anuală precum și prin introducerea egalității în fața legii, Wesselényi dorea să cointerezeze poporul în dobîndirea independenței țării și să transforme pe țărani în proprietari liberi ai loturilor lor. Legînd revendicările naționale de înfăptuirea unor reforme burgheze, Wesselényi s-a angajat să formuleze pentru prima dată programul liberalismului transilvănean maghiar”⁸. De fapt nu este singura apreciere, cel puțin bizară, pe care o face aici Elek Csetri, cu citeva rînduri mai sus scriînd, nici mai mult nici mai puțin, eludînd toată experiența teoretică și practică despre revoluții acumulată de omenire în ultimul secol și jumătate, că „în fruntea oamenilor politici maghiari din Transilvania, partizani ai reformelor, care se pronuntau pentru desființarea rînduierilor feudale și înlocuirea lor cu relații capitaliste se afla Wesselényi Miklós”⁹. Or, se știe, o rînduire se schimbă prin revoluție, nu prin reforme, și nici într-un caz prin simulacrul de reforme preconizat de Wesselényi și opoziția reformistă maghiară de la 1848! Elek Csetri are dreptate cînd afirmă că independența față de habsburgi constituia premisa înnoirilor și că această independență nu putea fi obținută decît cu ajutorul țăranimii. Dar Wesselényi s-a opus înarmării țăranimii tocmai de frica revoluției! Cît privește expresia „revendicările naționale”, ar fi fost de dorit ca Elek Csetri să fie mai explicit: de ale cui și de care revendicări naționale e vorba în cazul revoluției pașoptiste din Transilvania? Și, în loc să sintetizeze o apreciere din „*Istoria Ungariei*”, autorul studiului se cuvenea, îl obliga

⁶ C. Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, București, 1982, p. 303.

⁷ *Idem*, p. 304.

⁸ *Studii de istorie a naționalităților conlocuitoare din România și a înfrățirii lor cu națiunea română. Naționalitatea maghiară*, I, București, 1976, pp. 127—128.

⁹ *Idem*, p. 127.

la aceasta acribia științifică, analiza obiectivă, nepărtinitoare, să ne citeze din sursa directă, din scrierile lui Wesselényi. Dar, din păcate, n-a făcut-o. N-a făcut-o, după cum vom vedea mai jos nici în alt loc din studiul citat.

O altă parte componentă a activității politice a lui Wesselényi Miklós este aceea care se referă la atitudinea lui față de Transilvania. Știm că făcea parte din partida care se opunea habsburgilor, că atitudinea antihabsburgică era o tradiție în familia sa. Dar, în vreme ce pretindea independența față de habsburgi, pleda cu toată sirguința pentru „unirea” Transilvaniei cu Ungaria, punct distinct în programul kossuthist al revoluției pașoptiste maghiare. În plin secol al naționalităților, Wesselényi se străduia să nimicească naționalitatea română din Transilvania. Recunoscându-i-se „meritul” în chestiunea „unirii” Transilvaniei cu Ungaria, guvernul de la Budapesta a opinat pentru a-l numi comisar regal pentru înfăptuirea „unirii”. Iată ce-i scrie administratorului său, Nagy Lázár, în 19 aprilie 1848: „Vor să mă trimită în calitate de comisar regal pentru înfăptuirea reanexării. Poate că voi accepta misiunea...”¹⁰. La scurt timp, în 23 aprilie 1848, Szemere Bertalan, ministrul de interne budapestan, semnează ordinul de numire al unui comitet regal pentru anexarea Partiumului (comitatele Crasna, Solnocul de Mijloc, Zarand, districtul Chioar și orașul Zalău) la Ungaria, președinte fiind baronul Wesselényi Miklós¹¹. De altfel, în corespondența pe care o poartă în această perioadă cu personalități ale vieții politice maghiare, Wesselényi Miklós întreține această atmosferă propice realizării „unirii”. În acest sens îi scrie lui Wesselényi și contele Bethlen Janos senior, în 15 aprilie 1848¹², opinând că a sosit momentul pentru convocarea unei Diete care să hotărască „unirea” Transilvaniei cu Ungaria. Firește, într-o astfel de dietă n-aveau ce căuta românii, populația majoritară a Transilvaniei! Ea trebuia să fie o dietă maghiară, numărul mare al nemaghiarilor fiind, în concepția lui Wesselényi, „egal cu zero”. Ceea ce contează e numărul nobilimii: „În acest număr — scrie el într-o scrisoare către Kossuth, din care am citat mai sus — bineînțeles majoritatea e maghiară și de aceea, numai de aceea nu este o absurditate ca limba ei și naționalitatea ei să stea deasupra limbii și a naționalității celorlalte”¹³. Scrișoarea din care am citat este datată la 1 august 1846, din Jibou. Dar evenimentele anului 1848 nu i-au zdruncinat și nici schimbat opinia cu privire la drepturile nobilimii maghiare asupra Ardealului, după cum vom vedea, în 30 martie 1848, va insista din nou asupra necesității realizării acestei „uniri”: „Ardealul — scrie baronul Wesselényi — trebuie să fie o parte a patriei maghiare, căci altfel el va deveni prada unor rase străine”¹⁴ (aluzie clară la români, populația majoritară).

Anacronismul intenției de „unire” a Transilvaniei cu Ungaria a fost sesizat nu numai de către revoluționarii pașoptiști români, care s-au opus vehement „unirii”, argumentându-și atitudinea prin ideile dreptului natural și istoric, dar și de Karl Marx, care, după ce consemnează că Dieta maghiară voia să nimicească celelalte naționalități prin interzicerea folosirii limbii lor în școli, administrație și biserică, scrie: „Cînd a izbucnit revoluția din februarie 1848, maghiarii au crezut sosit momentul de a întemeia pe ruinele celorlalte naționalități, marea patrie ungară, puternică și viguroasă națiune maghiară (s.a.)”¹⁵.

Atitudinea sa față de români, și nu numai față de români, ci și de slavi, reiese cu claritate din „Apel în chestiunea naționalității maghiară și slavă”, articol publicat în 1843 la Leipzig, tradus pentru prima oară de Al. Papiu Ilarian și reprodus ca anexă la volumul II al „Istoriei Românilor din Dacia superioară”, lucrare apărută în 1852, la Viena. Regimul de ocupație horthystă și-a făcut din conținutul acestui „Apel” un program propriu, republicind studiul lui Wesselényi după o sută de ani, la Cluj, în 1944. Că regimul horthyst s-a considerat un exe-

¹⁰ *Revoluția de la 1848—1849. Transilvania*, II, București, 1979, pp. 176—177.

¹¹ *Idem*, pp. 245—246.

¹² *Idem*, I, p. 68.

¹³ C. Bodea, *op. cit.*, I, p. 303.

¹⁴ Apud V. Cheresteșiu, *Scrieri istorice*, București, 1979, p. 171.

¹⁵ K. Marx, *Insemnări despre români*, București, 1964, p. 146.

cutor testamentar al ideilor reacționare și antidemocratice ale lui Wesselényi, înțelegem. Dar de aici pînă la a-l considera un vizionar și un înțelept, așa cum o face Elek Csetri în studiul citat mai sus („Clarviziunea lui istorică și judecata lui înțeleaptă s-a manifestat și atunci (s.n.) cînd...¹⁶), este o cale prea lungă, pe care cercetătorul Csetri nu este dispus să o străbată. Dimpotrivă. Făcînd, în studiul său, referire la „Apelul...“ lui Wesselényi, Elek Csetri scrie: „Situația din aceste țări (Rusia și Polonia — n.n.) ocupă un loc important în lucrarea sa „Chemarea“ (Szózat). Wesselényi cunoștea în parte și stările din Moldova și Țara Românească; ele erau prezentate ca principate guvernate pe baza „constituțională“ a Regalamentului organic, prevestindu-le, în cazul unirii, «un loc deosebit de util» în dezvoltarea europeană. Wesselényi se referă mai puțin la relațiile feudale dominante¹⁷.

Partea din „Apelul...“ care se referă la români a fost, mai recent, tradusă și publicată de Cornelia Bodea, în volumul I din „1848 la românii“, p. 240—248, sub titlul „Wesselényi Miklós. Despre românism“. În traducerea Corneliei Bodea nu apare expresia „un loc deosebit de util“, care, așa cum vrea să sugereze textul lui Elek Csetri, îl așează pe Wesselényi între cei care au privit cu obiectivitate și simpatie planurile românilor de realizare a unității lor naționale. Dimpotrivă, textul ne relevă naționalismul și șovinismul feroce de care era pătruns baronul Wesselényi Miklós, ca și întreaga nobilime maghiară. Republicarea textului în 1944, în plin regim horthyst, este elocventă în sensul conținutului „Apelului...“.

Să trecem, însă, la analiza conținutului „Apelului...“. La început Wesselényi constată că pe „valahii noștri“ îi unește interesul comun religios și sentimentul național. Această solidaritate este, însă, primejdioasă pentru Ungaria sfîntului Ștefan. Eforturile de deznationalizare n-au dat roadele scontate. Nemulțumit de această stare de lucruri, „clarvăzătorul“ Wesselényi scrie: „Mai ales prin școli populare și prin educație populară populația valahă ar fi putut fi și ar fi trebuit maghiarizată. Autoritățile n-au făcut nimic și chiar particular s-a făcut atît de puțin pentru această cauză încît, ca o picătură într-un ocean, nici nu poate fi luat în seamă. Doar acum, în ultima vreme, guvernul a provocat autoritățile transilvane (aluzie la proiectul legii maghiarizării populației române în timp de 10 ani, proiect supus dietei în 1842, împotriva căruia S. Bărnuțiu va scrie articolul „O tocmeală de rușine și o lege nedreaptă“) să promoveze educația poporului și s-o extindă de deosebire la valahii, anume în interesul limbii noastre. De ce Cerul ca această măsură foarte înțeleaptă și cu adevărat părintească a guvernului să fie îmbrățișată de toate autoritățile, ca și de particulari cu tot zelul, și cît mai activ; ceea ce — durere — pînă acum nu s-a prea văzut. În schimb, episcopul unit Ioan Bob, abia de cîțiva ani răposat, a întemeiat fundații ce se ridică pînă la un milion de florini, destinate unor instituții de educație și învățămînt într-un spirit curat valah, în care se înlătură și se exclude cu totul limba maghiară¹⁸. Nici în regiunile grănicerești din Transilvania situația nu este pe placul lui Wesselényi. Aici românii au introdus limba germană, astfel românii de aici „se făcură germani“ (apreciere în conformitate cu naiva idee că toți cei care vor învăța unguerește vor deveni dintrodă... maghiari).

De fapt Wesselényi a încercat să pună în practică ideea de maghiarizare a românilor prin școli și grădinițe în care se preda exclusiv în limba maghiară, dar fără nici un succes¹⁹. Ideile lui Wesselényi privind maghiarizarea românilor și „unirea“ Transilvaniei cu Ungaria sînt cu atît mai reacționare, cu cît el însuși cunoștea și recunoștea descendența acestora, vechimea și superioritatea numerică, unitatea spațiului etnic românesc, după cum reiese din următorul text: „În actuala epocă a naționalităților evolute și pe cale de evoluare, spiritul înalt al sentimentului național a inspirat și neamurile și națiunile de origine și limbă valahă. Aceste neamuri, care își trag originea și limba, în mare parte, de la marea gîntă a Romei, oricît de dejosite și umilite prin apăsare și stîrcire de-a lungul veacurilor

¹⁶ *Studii de istorie a naționalităților...*, p. 133.

¹⁷ *Idem*, p. 121.

¹⁸ C. Bodea, *op. cit.*, I, p. 241.

¹⁹ S. Retegan, *Dieta românească a Transilvaniei*, Cluj-Napoca, 1979, p. 155.

nu și-au uitat niciodată cu totul strălucita lor origine. Iar acum simt cu ardoare că un neam de aproape 7 milioane care își are o origine a sa, o limbă a sa, ba chiar aceleași datini și fel de a fi, și care locuiește o porțiune de pământ a Europei, ce-i drept, politicește împărțită în mai multe părți, dar geograficește unitară, mare ca întindere și inzestrată de la natură cu cele mai mari bogății, poate avea viitor și se vede a fi chemat la existență națională²⁰.

Lui Wesselényi nu-i erau străine nici planurile de unire a Principatelor române, Țara Românească și Moldova. Dar realizarea acestei uniri ar constitui un pericol pentru nobilimea maghiară, deoarece „Planurile și speranțele lor sînt unirea în viitor, într-o națiune și o țară, a tuturor populațiilor de origină și limbă comună. Ei vor să contopească nu numai cele două Principate, ci pretențiile lor se extind și asupra numeroșilor locuitori valahi ai Bucovinei și Basarabiei, adică asupra inșei acestor provincii, dintre care prima a fost ruptă de Moldova cu 50 de ani înainte, iar a doua numai în anul 1812. Dar la fel se întind pretențiile lor și asupra Transilvaniei și a părților Ungariei locuite de valahi²¹. Pretențiile acestea, spune Wesselényi, românii le întemeiază pe drepturile lor asupra „moșiei de odinioară”, a „proprietății originare — nicicînd pierdute, ci numai îngrădite prin oprimare și uzurpare”, dar toate aceste argumente nu valorează nimic pentru Wesselényi, mai ales în privința pretențiilor asupra Transilvaniei „acestea nu au un temei care să reziste la proba istoriei”. Remarcăm cit de contradictoriu este autorul „Apelului...”, pentru care adevărul istoric este subordonat unei conjuncturi politice, unor pretenții de dominare. Avertizînd oficialitățile maghiare ale vremii de pericolul pe care-l prezintă românii și slavii pentru integritatea Ungariei sfîntului Ștefan, Wesselényi încheie patetic: „Patria mea, națiunea mea, este vorba de existența sau inexistența ta; trezește-te și acționează, sau vei pieri!”²², apel ce trebuie să răsune pentru orice maghiar cu „puterea trîmbițelor judecății de apoi”.

Credem că sînt suficiente citatele de pînă acum pentru a putea trage concluzia că Wesselényi n-a fost „omul secolului”, că s-a împotrivit cu o ură feroce acordării de drepturi și libertăți democratice, naționale și sociale atît românilor cît și slavilor din cuprinsul Transilvaniei și Ungariei. Ideile sale sînt reacționare, anacronice. Faptul acesta se evidențiază și mai pregnant punînd față-n față ideile politice ale lui Wesselényi, cu ideile politice ale revoluționarului democrat Simion Bărnuțiu. Fără a detalia ideologia politică a pașoptistului român, oferim un citat din „Discursul” acestuia din 2/14 mai 1848: „Aceasta (proclamarea libertății și independenței națiunii române — n.n.) așa o înțeleg: că națiunea română scutură jugul constituțiunii ungurești, care deoparte îi nimicește naționalitatea, de alta călca în picioare libertatea poporului; națiunea română, proclamîndu-se, declară sărbătoare: că de aici înainte nu se va cunoaște obligată decît prin legile care se vor pune în dieta țării, unde va fi reprezentată și ea după dreptate și cuviință, și se va ținea datoare cu ascultare numai direcătorilor aleși din sînul său; națiunea română dă de știre națiunilor conlocuitoare, că voind a se constitui și organiza pe temeiul național, n-are cuget dușman în contra altor națiuni, și cunoaște același drept pentru toate, voiește a-l respecta cu sinceritate, cerînd respect împrumutat după dreptate; prin urmare, națiunea română nici voiește a domni peste alte națiuni, nici nu va suferi a fi supusă altora, ci voiește drept egal pentru toate: „Jus semper quaesitum est aequabile, alioquin non esset jus” (Cicero: „Totdeauna se urmărește o justiție echitabilă, altfel n-ar mai fi justiție”)²³. Diferența dintre cei doi pașoptiști este, evident, mare. În vreme ce Simion Bărnuțiu se dovedește a fi un ideolog pașoptist, profesînd cele mai înaintate idei privind libertatea, egalitatea și independența popoarelor și națiunilor, respectarea aceluiași drepturi pentru toate celelalte națiuni și popoare, Wesselényi Miklós reprezintă modelul unui conservatorism de tristă faimă.

²⁰ C. Bodea, *op. cit.*, I, p. 241.

²¹ *Ibidem*, pp. 242—243.

²² *Idem*, p. 244.

²³ S. Bărnuțiu, *Românii și Ungurii*, Cluj, 1924, p. 42.

În concluzie, putem afirma că Wesselényi Miklós n-a fost decît un fals liberal și reformator social; n-a fost revoluționar, după cum am dovedit, dimpotrivă, ca și întreaga clasă din care făcea parte, avea teamă de revoluție. Optînd pentru un simulacru de reforme, încerca să domolească spiritele aprinse ale poporului, să salveze privilegiile feudalilor maghiari. Ideile progresiste care animau întreaga Europă la mijlocul veacului trecut — ideile de dreptate, libertate, egalitate, naționalitate — i-au fost străine politicianului maghiar Wesselényi. Întreaga activitate desfășurată în preajma și în timpul revoluției, precum și ideile ce se desprind din scrierile și corespondența sa, ne îndreptătesc să apreciem cu toată obiectivitatea că Wesselényi Miklós n-a fost o personalitate progresistă a vremii sale, a fost un antiromân și antislav declarat, un reacționar, partizan înflăcărat al anexării Transilvaniei la Ungaria, al maghiarizării românilor și a altor neamuri din Transilvania și Ungaria.

VALENTIN DĂRĂBAN

WESSELÉNYI MIKLÓS — ENTRE DÉMOCRATIE ET NATIONALISME

(Résumé)

L'étude se propose de faire l'analyse des idées politiques et de l'activité de ce chef magyar de Wesselényi Miklós participant de la révolution de 1848—1849, surtout parce qu'il n'a pas toujours bénéficié d'appréciations justes; l'historiographie magyare, et même l'historiographie roumaine le présentent quelquefois comme un vrai champion de la démocratie, un adepte de l'entendement des Roumains et des Hongrois de Transylvanie, un révolutionnaire progressiste, un homme politique clairvoyant.

Mais, son activité pratique, aussi que les idées qui résultent de ses lettres et de sa correspondance avec les personnalités politiques de l'époque, prouvent le contraire. En préférant des petites et insignifiantes réformes sociales. Wesselényi a essayé de prévenir la révolution. L'idée de révolution lui inspirait une peur terrible pareille à celle que partageait toute la noblesse magyare. Il ne partage aucune des idées démocratiques inscrites dans le programme de la révolution progressiste européenne de 1848. Il ignore volontairement les idées de justice, liberté, égalité, nationalité. Tout au contraire, il luttera pour transformer les Roumains et les Slaves en Hongrois (en 1843 il publia une étude à ce sujet à Leipzig: „Appel à la question de la nationalité magyare et slave“), pour l'annexion de la Transylvannie à l'Hongrie.

Pour conclure, l'auteur de l'étude souligne le fait que Wesselényi Miklós n'a pas été une personnalité progressiste de son temps, mais un faux réformateur social et libéral, un antiromain et antislave déclaré, un réactionnaire.